ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 11

Ünite

BEŞERÎ SİSTEMLER

Konu

• Türkiye'de Ekonomi
Türkiye'de Tarım, Madenler ve Enerji Kaynakları

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr

4. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1	En eski ekonomik faaliyetlerden biri olan tarım, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun toplum hayatında önemli bir yere sahiptir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
2	Tarımsal faaliyetler; topraktan elde edilen tarım ürünlerinin yanı sıra hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık faaliyetlerini de kapsamaktadır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
3	Türkiye'de tarımsal faaliyetleri ve verimliliği etkileyen başlıca doğal ve beşerî faktörler; iklim, yeryüzü şekilleri, toprak ve toprağın bakımı, sulama, gübreleme, tarımda ıslah ve ilaçlama, makineleşme, pazarlama ve tarımı destekleyen kuruluşlardır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
4	Sulama, gübreleme, ilaçlama ve kaliteli tohum gibi uygulamalardan bilimsel yöntemlerle yararlanılan tarım metoduna intansif (modern) tarım denir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
5	Organik tarım; insan sağlığına ve çevreye zarar vermeyen, üretimde kimyasal girdi kullanılmayan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı olan tarımsal üretim biçimidir. Bu yöntem; hava, su gibi yaşamsal kaynaklarla birlikte doğadaki dengenin korunmasını da amaçlayan bir üretim şeklidir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
6	Türkiye'de tarım alanlarının yarıdan fazlasında tahıl tarımı yapılmaktadır. Bunda nüfusun hızlı artışı başta olmak üzere tarım makinelerinin kullanılabilmesi, ülkenin büyük bölümünde yarı kurak iklim koşullarının görülmesi ve tahılların uzun süre saklanabilme özelliği etkili olmuştur.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
7	İlkbahar ve sonbahar mevsimlerinin yağışlı, yaz mevsiminin ise kurak geçtiği bölgelerde buğday tarımından önemli verim elde edilmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin iç kesimleri ile karasal iklim özellikleri gösteren step bölgelerde buğday tarımı yaygın olarak yapılmaktadır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐	Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐	Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

8 Türkiye'de çeltik tarımı, akarsu boyları ile vadi tabanlarında yoğunlaşmıştır. Ancak üretim yapılan alanlarda ortaya çıkan sivrisinekler, sıtma hastalığına yol açabildiğinden genellikle yerleşmelerden uzak yerlerde çeltik tarımı yapılmaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

9 Ahırlarda genellikle yapay yemlerin kullanılmasıyla yürütülen hayvancılık faaliyetine besi hayvancılığı denir. Hayvansal üretimin daha verimli hâle gelebilmesi için mera hayvancılığından ahır hayvancılığına geçilmelidir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

10 Türkiye'de doğal ortam koşulları ve sosyoekonomik nedenlere bağlı olarak küçükbaş hayvan sayısı çoktur. Özellikle iç kesimlerde etkili olan yarı kurak iklim koşulları ile bozkır bitki örtüsünün varlığı, koyun yetiştiriciliğinin yaygın olarak yapılmasına imkân sağlamaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

11 Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Yazların serin ve yağışlı geçtiği, çayır bitki örtüsünün yaygın olduğu Kuzeydoğu Anadolu önemli sığır yetiştirme alanıdır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

12 Türkiye'de özellikle büyük şehirlerin etrafında modern kümes hayvancılığı tesislerinin yaygınlaştığını görmek mümkündür.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

13 Türkiye'de en fazla balık avcılığı Karadeniz, boğazlar ve Marmara Denizi'nde yapılmaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

14 Türkiye, yer altı kaynaklarının çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir. Bunun başlıca nedeni, ülke arazisinin oluşumu ve şekillenmesinde volkanizma ve dağ oluşumu hareketlerinin etkili olmasıdır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

15 Türkiye, sahip olduğu yaklaşık 3,2 milyar tonluk bor mineralleri rezervi ile dünyadaki toplam rezervin yaklaşık %72'sini elinde bulundurmaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

16 Nüfus artışı, sanayileşme, insanların refah seviyesinin yükselmesi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ilerleyen yıllarda Türkiye'de enerji talebi daha da artacaktır. Linyit haricindeki fosil yakıtlar bakımından zengin olmayan Türkiye, yenilenebilir enerji kaynakları açısından ise potansiyeli yüksek bir ülkedir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

17 Türkiye'nin yüksek ve engebeli olması, hidroelektrik potansiyelinin yüksek olmasını sağlamıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

18 Ülke kalkınmasında enerjide bağımsız kalabilmenin ve enerji çeşitliliğini sağlamanın yolu öz kaynakların geliştirilmesinden geçmektedir. Türkiye; hidrolik enerji, rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji, güneş ve biyokütle enerjileri gibi yenilenebilir enerji kaynakları açısından zengin bir potansiyele sahiptir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
0 - 22	23 - 27	28 - 36	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1-2-3-4-5. maddelerin konu özeti

6-7-8. maddelerin konu özeti

9-10-11-12-13. maddelerin konu özeti

14-15. maddelerin konu özeti

16-17-18. maddelerin konu özeti

Eşleştirme

İllere göre tarım ürünleri dağılışının verildiği haritalar ile ürünleri doğru olarak eşleştiriniz.

1

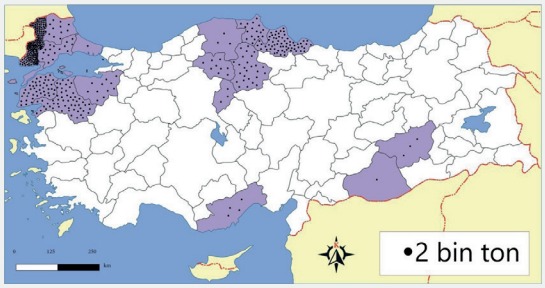

2

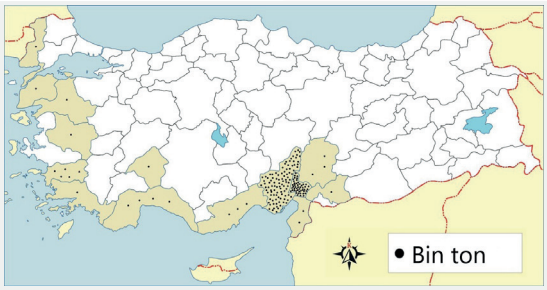

3

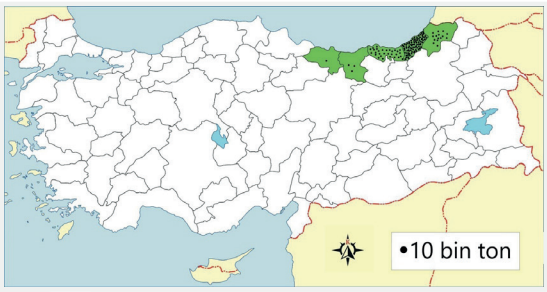

4

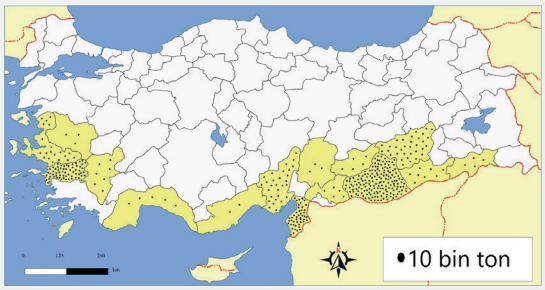

5

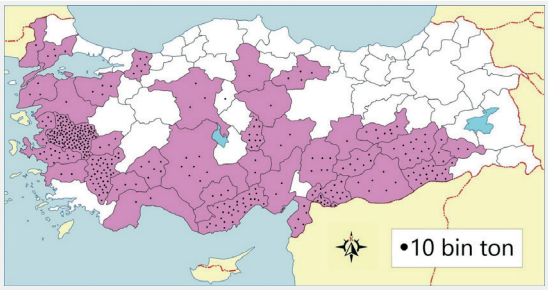

6

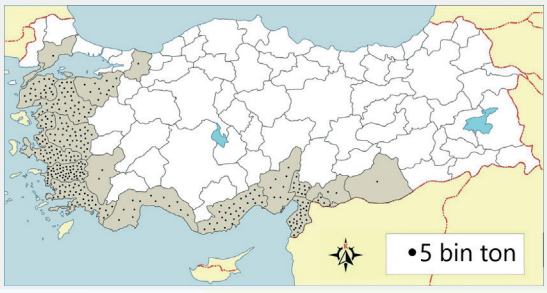

Üzüm	A
Pamuk	B
Pirinç	C
Zeytin	Ç
Çay	D
Yer fıstığı	E

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Fındık	Kültür balıkçılığı	Kümes hayvanları	Nadas	Gayrisafi millî hâsıla
Soma	Bor mineralleri	Sulama	Taş kömürü	Oltu taşı
Nükleer santral	Güneş	Kıl keçisi	Islah etme	Pamuk
	Jeotermal enerji	Kıyı	Plantasyon tarımı	

1. Türkiye'de genellikle yarı kurak iklim koşullarının görülmesi tarımsal üretimde ..... ihtiyacını artırmıştır.
2. Tarım alanlarının sürülerek bir veya iki yıl dinlenmesi için boş bırakılmasına ..... denir.
3. Bitki türleri ile hayvan ırklarından daha yüksek verim elde etmek için yapılması gereken teknik çalışmalara tarımda ..... denir.
4. ....., tropikal ve subtropikal bölgelerin bazı alanlarında ticari amaçla bir veya birkaç çeşit ürün yetiştirmeye dayalı tarım yöntemidir.
5. .....; işlenmesi yönüyle çırçır sanayisinin, lifi ile tekstil sanayisinin, çekirdeği ile yağ ve yem sanayisinin, linteri ile de kağıt sanayisinin ham maddesi olması açısından önemli bir üründür.
6. Ordu, Giresun, Sakarya, Düzce, Samsun ve Trabzon olmak üzere Karadeniz'e kıyısı olan birçok ilde yetiştirilen ....., Türkiye'nin dünyada söz sahibi olduğu ürünlerin başında gelmektedir.
7. Orman varlığının ..... bölgelerinde yoğunlaşması, ormancılık faaliyetlerinin bu alanlarda gelişmesini sağlamıştır.
8. Türkiye'de koyundan sonra en çok yetiştirilen küçükbaş hayvan türü olan ....., özellikle Toroslar gibi dağlık ve engebeli alanlarda yaygın olarak görülmektedir.
9. Eti ve yumurtası için beslenen tavuk, hindi, kaz, ördek gibi kanatlı hayvanlar ..... olarak adlandırılır.
10. Bir ülkede bir yıl boyunca ulusal kaynaklardan elde edilen mal ve hizmetlerin piyasa fiyatlarına göre hesaplanan toplam değerine ..... denir.
11. ....., özel olarak düzenlenmiş havuzlarda bilimsel yöntemlerle ve ticari amaçla balık üretme işlemidir.
12. Türkiye'nin dünyadaki en önemli yer altı kaynaklarından biri olan ..... genellikle eski göl tabanlarında oluşmuş tortul depolar içerisinde bulunur.
13. Genellikle siyah renkte, bazen de kahverengi olup küçük süs eşyaları ve tespih yapımında kullanılan değerli bir taş olan ..... Erzurum'dan çıkarılıp işlenmektedir.
14. Paleozoyik'te oluşmuş ..... yatakları Ereğli-Zonguldak-Amasra Havzası'nda yer alır.
15. .....; yer altı suyu sıcaklığına bağlı olarak elektrik üretiminin yanı sıra konut ve seraların ısıtılması, termal turizm ve endüstri gibi birçok alanda kullanılmaktadır.
16. Karadeniz'in kıyı kesiminde bulutlu gün sayısı fazla olduğu için ..... enerjisi potansiyeli düşüktür.
17. Türkiye, Akkuyu (Mersin) ve Sinop'ta ..... kurmak için çalışmalara başlamıştır.
18. 13 Mayıs 2014'te Manisa'nın ..... ilçesinde metan gazının yanması ve tavanın çökmesi sonucu oluşan maden kazasında 301 kişi hayatını kaybetmiştir.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili olması, midye, ıstakoz, sünger gibi su ürünleri ile bu denizlerde hamsi, istavrit, kefal, çaça, lüfer, mezgit, palamut gibi 100'den fazla balık çeşidi bulunmasına rağmen balıkçılık Türkiye'de yeterince gelişememiştir.

Yukarıda anlatılan durumun ortaya çıkmasında;

I. Balık ihracatının fazla olması
II. Açık deniz balıkçılığının yapılmaması
III. Balıkçılık ile uğraşan kişi sayısının sınırlandırılması
IV. Beslenmede tüketilen su ürünleri oranının düşük olması

gibi faktörlerden hangileri daha etkili olmuştur?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

2. Aşağıdaki tabloda bazı yıllara göre Türkiye'deki toplam iş gücü, tarımsal iş gücü ve tarımsal iş gücünün toplam iş gücüne oranı gösterilmiştir.

Yıllar	Toplam İş Gücü	Tarımsal İş Gücü	Oran (%)
1955	12.205.000	9.446.000	77,3
1980	18.522.000	11.104.000	59,9
2000	20.941.000	7.371.000	35,2
2019	28.080.000	5.097.000	18,2

Buna göre yalnızca tablodaki bilgilerden yaralanarak aşağıdakilerden hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Toplam iş gücündeki artışın temel nedeni yeni iş kollarının ortaya çıkmasıdır.
B) 1955 ile 1980 arasında tarımda makineleşme arttığı için tarımsal iş gücü de artmıştır.
C) 1980'den sonra tarımsal iş gücü ve tarımsal iş gücünün toplam iş gücü içindeki payı azalmıştır.
D) Tarımsal iş gücünün azalmasında en büyük etken tarım alanlarının azalmasıdır.
E) 1955 ile 2019 yılları arasında tarımsal iş gücü üç kattan fazla azalmıştır.

3. Aşağıdaki haritada bal üretiminin illere göre dağılış verilmiştir.

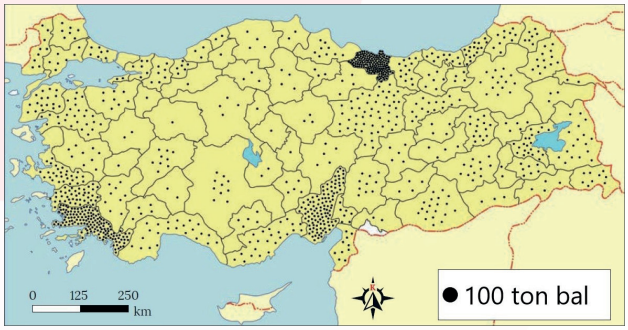

Buna göre bal üretimi ve arıcılık faaliyetlerinin Türkiye'nin pek çok ilinde özellikle de kıyı illerinde yoğun olarak yapılması aşağıdakilerden hangisi ile daha fazla ilişkilendirilebilir?

A) Kıyılardaki tarım alanlarının genişliği
B) İç kesimlerdeki platoların yaygınlığı
C) Arıcılık ile uğraşan kişi sayısı
D) Bitki ve çiçek zenginliği
E) Bal tüketimi

4. Eti ve yumurtası için beslenen tavuk, hindi, kaz, ördek gibi kanatlı hayvanlar kümes hayvanları olarak adlandırılır. 1970'li yıllarda aile işletmeciliği şeklinde yapılan kümes hayvancılığı, bugün modern çiftliklerde ticari amaçla yapılmaktadır. Özellikle günümüzde büyük şehirlerin etrafında modern kümes hayvancılığı tesislerinin yaygınlaştığını görmek mümkündür.

Yukarıdaki durumun oluşmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Büyük şehirlerde nüfusun fazla olması
B) Büyük şehirlerin kıyılarda daha fazla olması
C) Kümes hayvancılığı faaliyetlerinin iklim koşullarından etkilenmesi
D) Kümes hayvancılığı faaliyetlerinin yüksek teknolojiye gereksinim duyması
E) Kümes hayvancılığı ile uğraşan ailelerin genellikle büyük şehirlerde yaşaması

5. I. Koyun yetiştiriciliği
II. Ahır hayvancılığı
III. Buğday tarımı
IV. Seracılık

Yukarıdaki tarımsal faaliyetlerden hangilerinde doğal koşulların etkisi diğerlerine göre daha azdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. I. Türkiye'nin dünyada söz sahibi olduğu ürünlerin başında gelmektedir. Yetişme şartları, Karadeniz ikliminin özelliklerine uyum sağlamıştır. Başta Ordu, Giresun, Sakarya, Düzce, Samsun ve Trabzon olmak üzere Karadeniz'e kıyısı olan birçok ilde yetiştirilmektedir.

II. Türkiye'de yağlı tohumlu bitkiler içerisinde ekim alanı ve üretimi bakımından birinci sırayı almakta ve bitkisel yağ tüketiminin yaklaşık %50'sini karşılar. Hemen hemen her bölgede tarımı yapılır. Özellikle Tekirdağ, Konya, Edirne ve Kırklareli'nde yaygın şekilde yetiştirilir.

III. Akdeniz ikliminde yetişebilen en önemli tarım ürünlerinden biridir. Ana yurdu Doğu Akdeniz kıyıları olan bu ürün, hem sofralık hem de yağlık olarak üretilmektedir. Manisa, Aydın, Bursa, Balıkesir, İzmir, Hatay, Gaziantep ve Mersin üretiminde ön plana çıkan illerdir.

Özellikleri verilen ürünler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	Fındık	Ayçiçeği	Narenciye
B)	Çay	Soya fasulyesi	Narenciye
C)	Kivi	Susam	Yer fıstığı
D)	Çay	Soya fasulyesi	Zeytin
E)	Fındık	Ayçiçeği	Zeytin

7. İnsanoğlunun refah seviyesinin artırılması için mevcut kaynakların tamamından etkin ve verimli olarak faydalanmak kaçınılmaz bir gerçektir. Bunu gerçekleştirirken mevcut ekosistemi korumak sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir çevre açısından zorunludur. Bu nedenle hayvancılık ve ormancılık faaliyetlerinde ekosistemi koruma fikri ön planda olmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bu fikri destekleyen bir uygulama değildir?

A) Kâğıt üretimi için endüstriyel ormancılık yapılması
B) Kıl keçisi yetiştirmek için orman alanlarının kullanılması
C) Büyük şehirler çevresinden modern tavuk çiftliklerinin kurulması
D) Yer şekillerinin engebeli olduğu alanlarda arıcığın yaygın olması
E) Artan nüfusun ihtiyacının karşılanması için ahır ve besi hayvancılığının yaygınlaştırılması

8. Türkiye'nin neredeyse her bölümünde üretimi yapılmaktadır. Gerek çok büyük üretici kitlesini ilgilendirmesi, gerekse insanların temel gıdası olan ürünlerin hammaddesini oluşturması bakımından oldukça önemlidir. Üretimi büyük ölçüde karasal iklim koşullarında yapıldığı için bazı yıllarda verimde düşüşler yaşanabilmektedir.

Özellikleri verilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Çay B) Buğday C) İncir
D) Pamuk E) Zeytin

9. Türkiye'nin sahip olduğu yaklaşık 22,3 milyon hektar orman alanı, ülke yüz ölçümünün yaklaşık %28,6'sını kaplamaktadır. Orman varlığının kıyılarda yoğunlaşması, ormancılık faaliyetlerinin bu alanlarda gelişmesini sağlamıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında kıyılarda ..... fazla olması etkili olmuştur.

Boş bırakılan alana aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi daha doğru olur?

A) Nüfusun B) Sıcaklığın C) Nemliliğin D) Sanayinin E) Alüvyal toprakların

10. Tarım ürünlerinin cam, plastik veya fiberglastan yapılmış, zemini üretime elverişli hâle getirilmiş özel mekânlarda yetiştirilmesine seracılık denir. Seracılık faaliyetlerinin ekonomik şekilde yapılabilmesi iklim özellikleri ile yakından ilişkilidir.

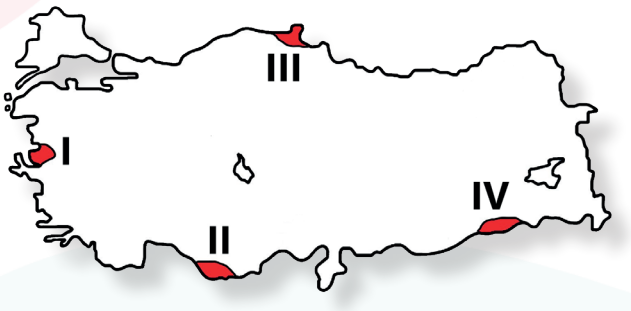

Haritadaki işaretli alanların iklim özellikleri düşünüldüğünde hangilerinde seracılık faaliyetlerinin yapılışı daha ekonomiktir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

11. (I) Türkiye'de hayvancılık, tarım sektörü içinde önemli bir yere sahip olup ayrıca Türkiye, tür ve ırklarına göre hayvan sayısı bakımından zengin bir ülkedir. (II) Ancak Türkiye'de hayvansal üretimde verimin düşük olduğu görülmektedir. (III) Bu durumun nedeni, yerli hayvan ırklarına ait et ve süt veriminin düşük olmasıdır. (IV) Son yıllarda besi hayvancılığının gelişmesi ile et ve süt veriminin arttığı görülmektedir. (V) İklim özelliklerine bağlı olarak besi hayvancılığının sadece kıyı bölgelerde yapılabilmesi et ve süt veriminin artırılmasındaki en büyük engellerdendir.

Yukarıdaki numaralı cümlelerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıda bazı coğrafi özellikler arası ilişki kurularak kavram haritası oluşturulmuştur.

Buna göre kavram haritasında boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisinin getirilmesi daha doğru olur?

A) Arıcılık
B) Balıkçılık
C) İpek böcekçiliği
D) Büyükbaş hayvancılık
E) Küçükbaş hayvancılık

13. Aşağıdaki haritada bir tarım ürününün üretiminin yapıldığı bazı iller gösterilmiştir.

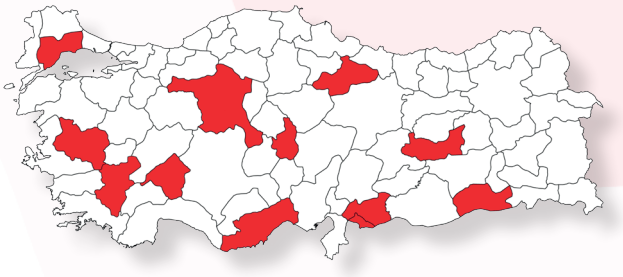

Bu tarım ürünü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Fındık B) Üzüm C) Zeytin D) Pamuk E) Çay

14.
- Kenevir
- Pirinç
- Tütün
- Haşhaş

Verilen tarım ürünlerinin ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yağlı tohum bitkileri oldukları için yağ sanayinin ham maddesi olmaları

B) Sıcak iklim özelliklerine uyum sağladıkları için Akdeniz kıyılarında tarımlarının yaygın olması

C) Tarım ve Orman Bakanlığı'nın verdiği özel izin ile sadece belirli yerlerde yetiştirilmeleri

D) Çabuk bozulan ürünler olduğu için sadece sanayi tesislerinin bulunduğu illerde tarımlarının yapılması

E) Yetişme dönemlerinde yağışlı, hasat dönemlerinde kurak hava koşullarında daha yüksek verim sağlanması

15. Aşağıdaki haritalardan hangisinde Türkiye'deki sığır varlığının dağılışı gösterilmiştir?

A)

B)

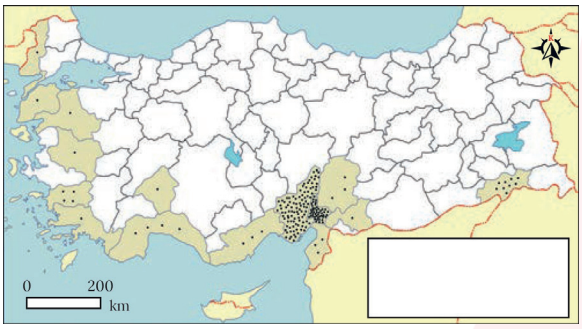

C)

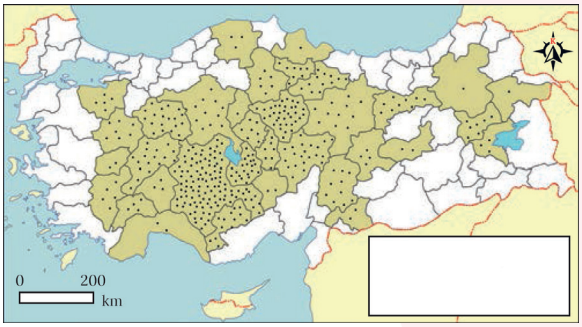

D)

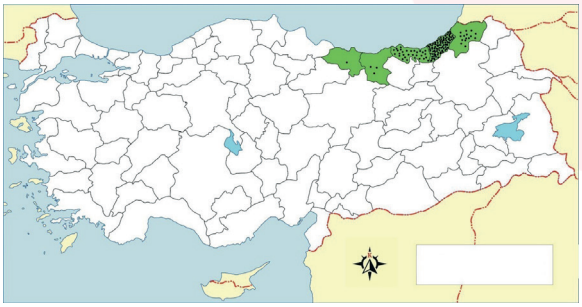

E)

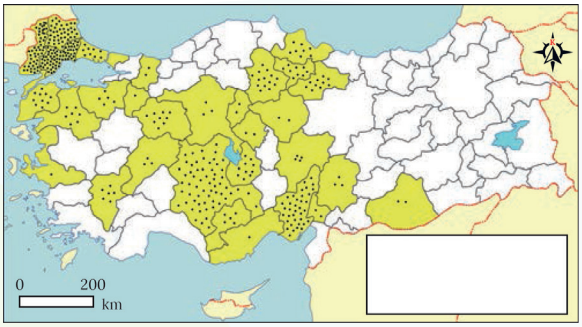

Aşağıda verilen Türkiye'ye ait haritaları inceleyerek soruları cevaplayınız.

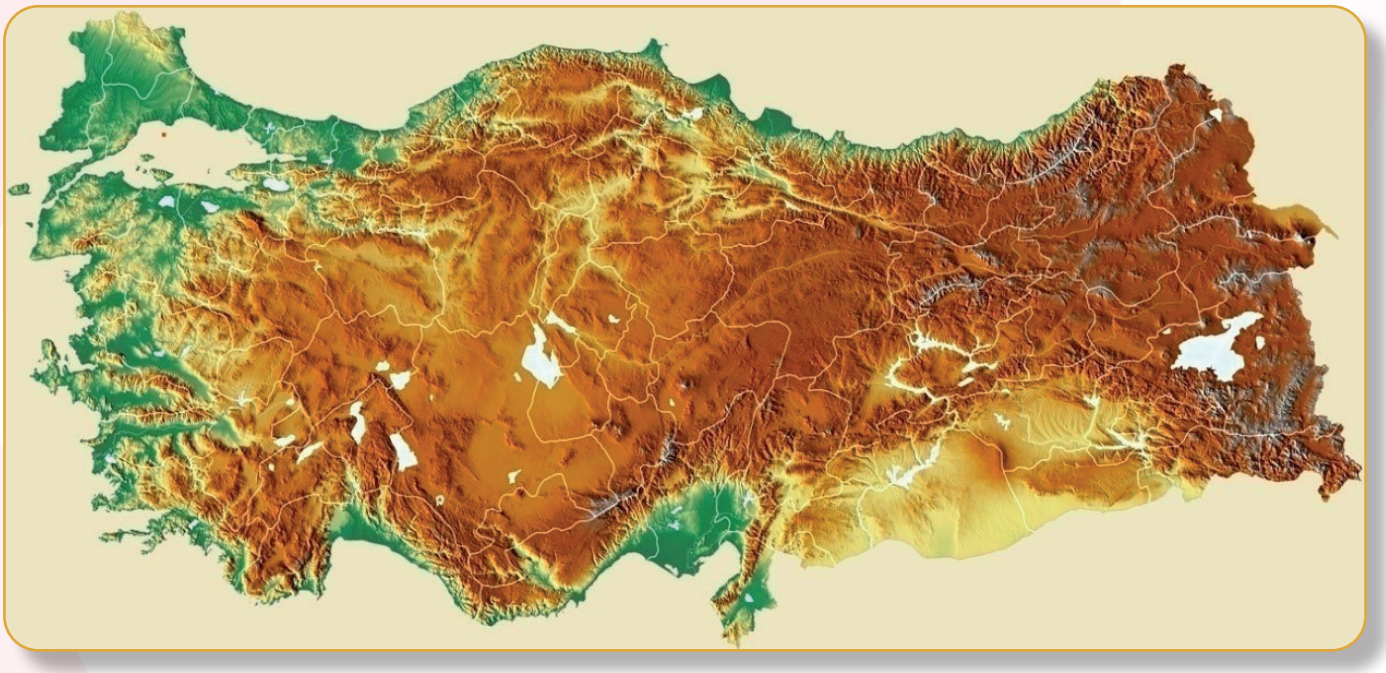

Türkiye Fizikî Haritası

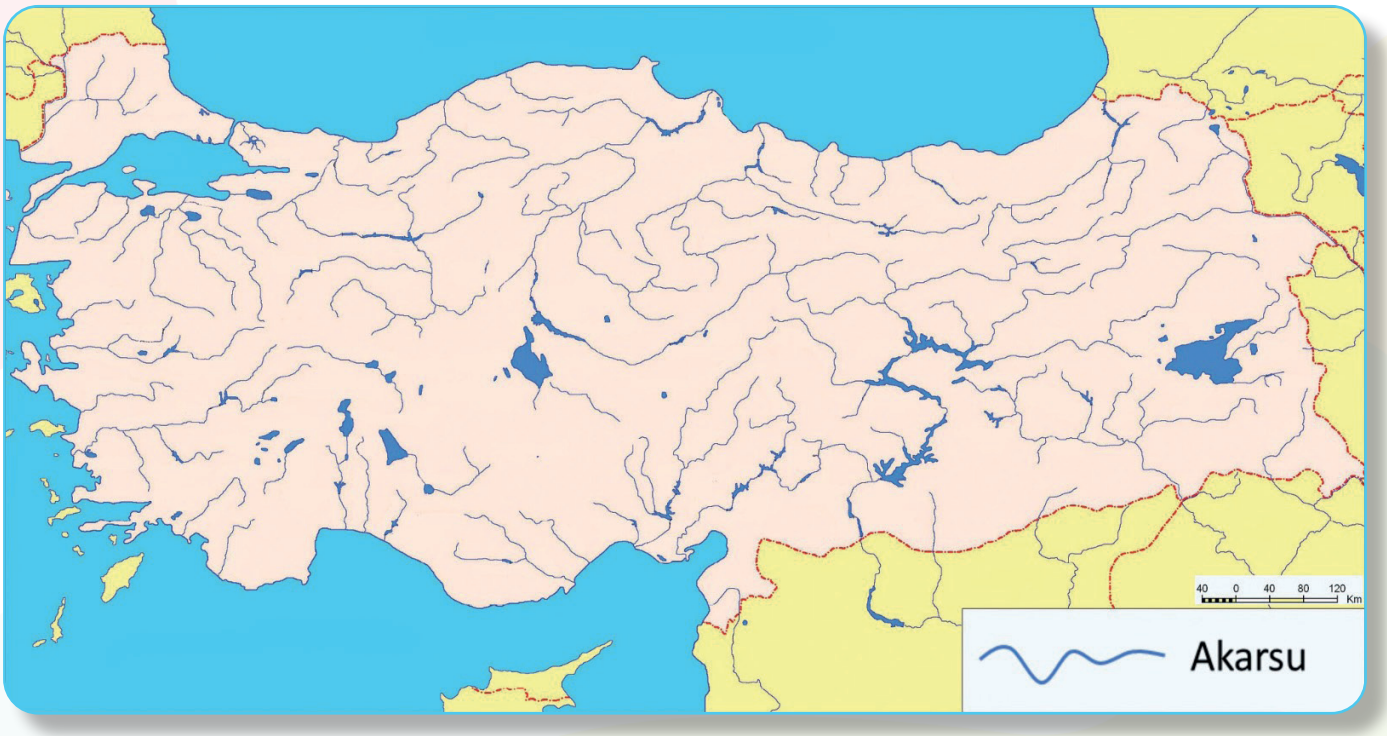

Türkiye Akarsu Haritası

1. Türkiye fiziki haritası ile Türkiye akarsu haritasını inceleyerek, akarsuların hidroelektrik potansiyeline yer şekillerinin etkisini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Hidroelektrik üretimin çevre üzerindeki etkilerini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Türkiye'nin zengin bir potansiyele sahip olduğu yenilenebilir enerji kaynaklarını yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Aşağıdaki infografik görselden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Madencilik endüstrisinin hayatımızdaki yeriyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Toplam ihracat içerisindeki madenlerin oranı ile madenciliğe ait mamul maddelerin oranını değerlendiriniz.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Madencilik endüstrisinin ülkemiz ekonomisine katkıları hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Madenler ve mamul maddelerin millî gelir içerisindeki payının artırılabilmesi için yapılması gereken çalışmalarla ilgili görüşlerinizi yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sınıflandırma

Verilen enerji kaynaklarını aşağıdaki şemaya doğru olarak yazınız.

Nükleer	Rüzgâr	Jeotermal	Petrol	Biyokütle
Su gücü	Taş kömürü	Güneş	Linyit	Doğal gaz

ENERJİ KAYNAKLARI

Yenilenemeyen Enerji Kaynakları	Yenilenebilir Enerji Kaynakları

Haritayı Kullan

Haritayı kullanarak aşağıdaki tabloya doğru bilgileri yazınız.

Haritadaki sembollerin hangi yer altı kaynağına ait olduğunu tabloya yazınız.

Sembol	Yer Altı Kaynağı
●	
▲	
■	
◆	
✸	
✦	

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

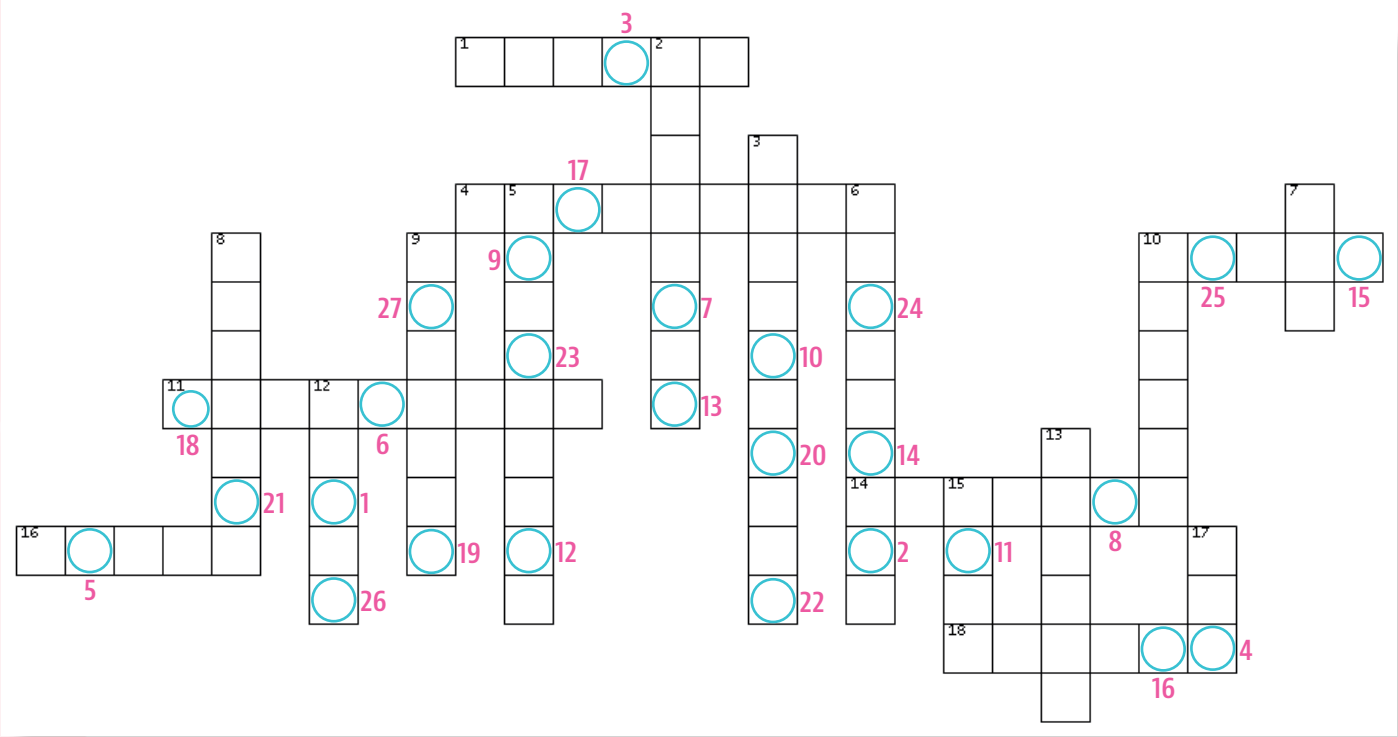

SOLDAN SAĞA

1. Türkiye'nin her bölgesinde tarımı yapılan; insanların temel gıda maddesi olan ürün
4. Tarım ürünlerinin cam, plastik veya fiberglastan yapılmış özel mekânlarda yetiştirilmesi
10. Türkiye'de ilk kez 1940 yılında petrol çıkarılan dağ
11. Yer altından gelen sıcak sudan elde edilen enerjisi
14. Atom çekirdeklerinin parçalanması sonucu açığa çıkan enerji
16. Türkiye'de en çok buluna küçükbaş hayvan türü
18. Kireç taşının başkalaşım geçirmesi sonucu oluşan kayaç

YUKARIDAN AŞAĞIYA

2. Bitki ve çiçek zenginliğine bağlı olarak yapılan hayvancılık
3. Tropikal ve subtropikal bölgelerin bazı alanlarında ticari amaçla bir veya birkaç çeşit ürün yetiştirmeye dayalı tarım yöntemi
5. Geleneksel yöntemlerle yapılan tarım
6. En fazla balık avlanan denizimiz
7. Türkiye'de sadece Doğu Karadeniz'in kıyı kesiminde tarımı yapılan ürün
8. Maden yatağından çıkarılan taş ve toprakla karışık maden miktarı
9. Demir çıkarılan Sivas ilçesi
10. Yelken sporu ve enerji üretiminde kullanılan yenilenebilir enerji kaynağı
12. Buğday, arpa, mısır gibi ürünlerin genel adı
13. Maden yatağında bulunan ve henüz işlenmemiş toplam maden miktarı
15. Metalürji sanayisinde paslanmaz çelik yapımında kullanılan maden
17. Dünyadaki rezervin yaklaşık %72'sine sahip olduğumuz maden

ANAHTAR KELİME

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

20 21 22 23 24 25 26 27

Kelime Avı

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimeye ulaşınız.

1. Toprağı boş bırakma	DNAAS	15
2. İyileştirme, düzeltme	HLIAS	11
3. Modern tarım	AİNSİFNT	16
4. Sofralık ve yağlık ürün	YZİTNE	13
5. Nohut, mercimek, fasulye	LKLGAERLİBA	3
6. Pirinç	İETKLÇ	6
7. Verim artışı	BEGRÜ	10
8. Ekonomik değer taşıyan mineral	NAMED	4
9. Bakır çıkarılan Artvin ilçesi	LMURGU	2
10. Kömür ocaklarında patlamaya neden olan gaz	GUZRİ	19
11. Düşük kalorili kömür	LTİYNİ	5
12. Doğal gaz ithal ettiğimiz komşularımızdan	RNAİ	9
13. Gübre sanayi	OATFFS	1
14. Alüminyum	SİOBKT	7
15. Karadeniz balığı	MİSAH	12
16. Tekstil sanayisinin ham maddesi	MAPKU	18
17. Kümes hayvanı	DÖERK	14 17
18. Mera	TLKOA	8

ANAHTAR KELİME

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. C 2. E 3. D 4. B 5. A 6. Ç

BOŞLUK DOLDURMA

1. Sulama 2. Nadas 3. Islah etme 4. Plantasyon tarımı 5. Pamuk 6. Fındık 7. Kıyı 8. Kıl keçisi
9. Kümes hayvanları 10. Gayrisafi millî hâsıla 11. Kültür balıkçılığı 12. Bor mineralleri 13. Oltu taşı
14. Taş kömürü 15. Jeotermal enerji 16. Güneş 17. Nükleer santral 18. Soma

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. D 2. C 3. D 4. A 5. D 6. E 7. B 8. B 9. C 10. A 11. E 12.E 13. B 14. C 15.A

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Türkiye fiziki haritası incelendiğinde Türkiye'de yükselti ortalamasının fazla, yer şekillerinin engebeli olduğu görülür. Özellikle bazı alanlarda yükseltinin kısa mesafelerde değiştiği, eğim ve engebenin fazla olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye akarsu haritası incelendiğinde ise akarsu ağının sık olduğu söylenebilir. İki harita karşılaştırıldığında birçok akarsuyun engebeli bölgelerde bulunduğu görülmektedir. Türkiye'nin yüksek ve engebeli olması, bu engebeli alanlarda birçok akarsuyun bulunması hidroelektrik potansiyelinin yüksek olmasını sağlamıştır.

2. Bu santrallerdeki faaliyetler esnasında zehirli atık oluşmadığından enerji üretiminde çevreyle ilgili büyük problemlere rastlanmaz. Fakat hidroelektrik santrallerin doğal yaşamı tehdit edebilen bir yönünün olduğu unutulmamalıdır. Bu santrallerin inşaatı esnasında oluşan toz, gürültü, trafik ve hafriyatın çevreye olumsuz etkileri söz konusudur. Bunların yanı sıra barajlı hidroelektrik santraller; bulunduğu yerdeki doğal, tarihî ve kültürel varlıkların su altında kalmasına neden olabilmektedir. Baraj havzasında bulunan toprak ve bitkilerin sular altında kalmasıyla bölgedeki ekosistemin zarar gördüğünü söylemek mümkündür.

3. Türkiye; hidrolik enerji, rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji, güneş ve biyokütle enerjileri gibi yenilenebilir enerji kaynakları açısından zengin bir potansiyele sahiptir.

BECERİ TEMELLİ

1. Madenler ve onlardan elde edilen mamul maddeler hayatımızın her alanında yer tutmaktadır. İnfografik görselde bunların sadece bir kısmına yer verilmiştir. Madenler, birbirinden farklı çok sayıda maddenin üretimi için de kullanılmaktadır.

2. Toplam ihracat içerisinde madenciliğin oranı %2,90 iken madencilikle ilgili mamul maddelerin oranı %65'in üzerindedir. Dolayısıyla madenlerin saf hâlde ihraç edilmesi yerine mamul maddelere dönüştürülerek satılması daha fazla gelir elde edilmesini sağlamaktadır.

3. Görselden de anlaşılacağı üzere mamul maddeler, hayatımızın her alanında önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum, madenlere olan ihtiyacı her geçen gün daha da artırmaktadır. Türkiye, maden çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir. Bu durum, gerek madencilik gerekse madenciliğe bağlı mamul maddelerin ihracatımızda önemli bir yer tutmasını sağlamıştır. Ülkemizin maden varlığı, hem stratejik hem ekonomik anlamda ülkemize çok önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca kömür, doğal gaz gibi madenler, başta sanayi olmak üzere birçok alanda enerji kaynağı olarak kullanılmaktadır.

4. Madenciliğin Türkiye'nin toplam ihracatı içerisinde mamul maddelere göre çok düşük olması, madenlerin yeni mamul maddelerin üretiminde kullanılmasının önemini ön plana çıkarmaktadır. Bu açıdan bakıldığında teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkacak her yeni alan ve var olan maddelerin üretimi amacıyla mamul madde üretiminin artırılması gerekmektedir. Ayrıca katma değeri yüksek ürünlerin ülkemizde üretilebilmesi için yapılacak her türlü yatırım ve çalışma son derece önemlidir.

CEVAP ANAHTARI

SINIFLANDIRMA

ENERJİ KAYNAKLARI

- **Yenilenemeyen Enerji Kaynakları**
  - Taş kömürü
  - Linyit
  - Petrol
  - Doğal gaz
  - Nükleer
- **Yenilenebilir Enerji Kaynakları**
  - Güneş
  - Rüzgâr
  - Biyokütle
  - Jeotermal
  - Su gücü

HARİTAYI KULLAN

Sembol	Yer Altı Kaynağı
●	Bakır
▲	Boksit
▬	Taş kömürü
◆	Krom
✸	Demir
✦	Bor

BİL - BUL - ÇÖZ

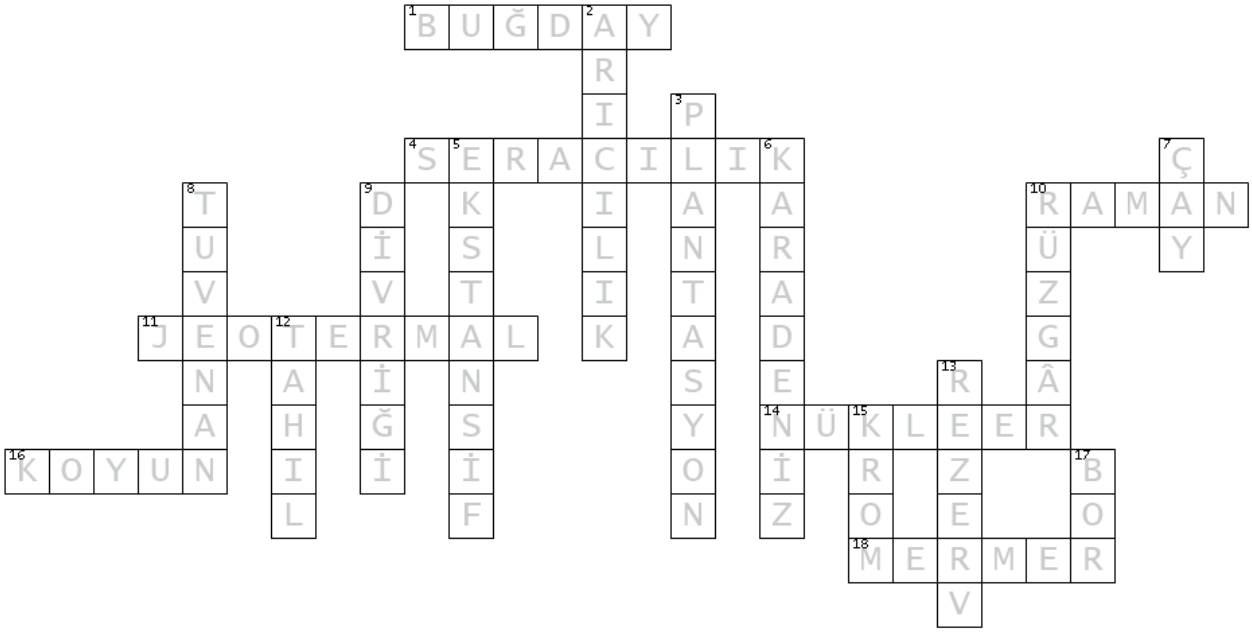

Anahtar Kelime: HİDROELEKTRİK ENERJİ SANTRALİ

KELİME AVI

1. Nadas 2. Islah 3. İntansif 4. Zeytin 5. Baklagiller 6. Çeltik 7. Gübre 8. Maden 9. Murgul
10. Grizu 11. Linyit 12. İran 13. Fosfat 14. Boksit 15. Hamsi 16. Pamuk 17. Ördek 18. Otlak

Anahtar Kelime: ORGANİK TARIM YÖNTEMİ

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr